

הצחוק כגישה חינוכית וטיפולית

1. הליצן הטיפולי

מספרים על הרבה והחסידיים שהלכו לתשליך על שפת הנהר, וינערו היטב את כיסיהם, ומרוב התלהבות נפל אחד החסידיים לנהר... ויצעקו החסידיים ונסו להציל את החסיד ויצעקו לרבה: רבה הושיעא...! ויען הרב ויאמר: תגידו לו שימסור ד"ש ל"גרויסע לויתן!". ויעשו כדבריו וברגע ששמע החסיד הטובע את דרישת השלום פרץ בצחוק אדיר, התמלא כוחות אדירים והצליח לצאת מהנהר!. וישאלו החסידיים מה פשר העניין ויען הרי כתוב: "כי בשמחה תצאון..." ע"י השמחה ניצולים מטביעה!

2. הכחשה כמקור לצחוק (bergson) כמקור לשינוי באישיות

וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לְאִמֹּר אַחֲרַי בְּלִי תִּי הֲיִתָּה לִי עֲדָנָה וְאֲדֹנָי זָקֵן ...
וַתִּכְחַשׁ שָׂרָה לְאִמֹּר לֹא צָחַקְתִּי כִּי יִרְאֶה וְיִאֱמָר לֹא כִּי צָחַקְתִּי: (בראשית יח, יב-טו)

3. התנועה הספירלית

בתוך העיגולים עצמם, בתוך חקי ההויה המוכרחים, בתוך חוקי הברזל האיתנים, שאינם משתנים בפעולתם על גוי ועל אדם יחד, הפועלים את טובם על כל הרעים... בתוכיות פנימיות רק היושר הולך ופועל... (אורות הקודש ג, כד).

4. קריאה ספירלית: צא מהחוק!

וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם ה' כִּי יֵעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חֲשַׁכְתָּ אֶת בִּגְדֶיךָ אֶת יְחִידְךָ (בראשית כב, טז)

זָכוֹר לְאַבְרָהָם לִיצְחָק וְלִישְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם אַרְבָּה אֶת זַרְעֲכֶם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתֵן לְזַרְעֲכֶם וְנָחְלוּ לָעַד לָם: (שמות לב, יג)

5. ממעמקים קראתיך ה' (תהלים קל, א)

חול מחלה מחול חולם | חלום החלמה מחילה
ועני באשר יש לו לב נשבר הרי הוא כלי לקבל יותר את הכוח הרוחני והאלוקות. כי דרכו של ה' להשתמש בכלים שבורים. (שם משמאל, וירא)

6. אז ימלא שחוק פיננו!

הסדר של שילובי המחשבות, כמו שהם במבט הבהיר של המחשבה העליונה, החפשית והרחבה, שונה הוא לגמרי ממה שהוא בהמחשבה הנמוכה, אף על פי שהיא משתלשלת ויורדת מתולדות תולדותיה של העליונה הנשגבה. וכשמתבגר הדור והיחיד, וכוח פועל מהמחשבה הבהירה מתחיל להזריח עליה, הרי באה דחיפה גדולה, ומכריחה לסדר את כל השילובים של המחשבות במערכה התחתונה. ותנועה זו מסבבת יסורין גדולים בראשיתה, והם הם חבלי משיח הרוחניים. (שמונה קבצים ד, טז).

7. נפש אחת היא

אמר ליה כופר לרבן גמליאל מי שברא הרים לא ברא רוח שנאמר כי הנה יוצר הרים ובורא רוח אלא מעתה גבי אדם דכתיב ויברא וייצר הכי נמי מי שברא זה לא ברא זה טפח על טפח יש בו באדם ושני נקבים יש בו מי שברא זה לא ברא זה שנאמר הנוטע אוזן הלא ישמע ואם יוצר עין הלא יביט אמר ליה אין אמר ליה ובשעת מיתה כולן נתפייסו (סנהדרין לט, א*)

8. שמחה מתוך ראייה פנימית דווקא

בתר דאתגזר אברהם, דעד לא אתגזר לא הוה מליל עמיה אלא מגו דרגא תתאה ודרגין עלאין לא הוו קיימי על ההיא דרגא, כיון דאתגזר, מיד הנצנים נראו בארץ, אלין דרגין תתאין דאפיקת ואתקינת האי דרגא תתאה, עת הזמיר הגיע, אלין ענפוי דערלה וקול התור נשמע בארצנו, דא קול דנפיק מגו: (זוהר צז, ב)